

ефективність управління земельними ресурсами та розвиток, як сільських територій так і міських. В Україні необхідно провести розробити та впровадити сучасні норми землеустрою, щодо консолідації земель на умовах прозорого процесу консолідації земельних ділянок, використання ринкових інструментів, залучення громадян і місцевих органів самоврядування до процесу планування та реалізації цілей консолідації.

Література:

1. Кулинич П.Ф. (2017). *Консолідація сільськогосподарських земель в Україні (правові проблеми)*. *Право України*, 5, 45-50.

2. Шворак А.М. (2012). *Соціальні аспекти консолідації сільсько-господарських земель*. *Науковий вісник ВНУ імені Лесі Українки*, 5, 79-83.

3. Куцевич О.П. (2014). *Правові питання консолідації земель в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.ю.н.: спец. 12.00.06 К., 17 с.*

УДК 330:332

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ

Шарий Г.І., д.е.н., доцент, **Щепак В.В.**, к.т.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
kanameshch@gmail.com

Глобальне потепління, бідність, голод, нерівність, соціальна несправедливість, війни, екологічні кризові явища, засухи вимагають відповідального ставлення спільної до подолання екологічних викликів та виконання завдань визначених ООН у 2025 році, як цілі сталого розвитку (ЦСР).

В наукових роботах Панчишин, Т. та Вдовин, М. особливу увагу зосереджено на аналізі компонент сталого розвитку, а також проблемах, що пов'язані із виконанням завдань щодо забезпечення сталого розвитку [1].

Країни світу на досягнення 17 цілей сталого розвитку (ЦСР), що визначені ООН з 2015 року формують інвайро-ментальні економічні системи.

Країни світу формують інститути сталого розвитку та інвайро-ментальні економічні системи. Цілі сталого розвитку повністю сповідують і інституційно оформили 10 країн Європи, які сформували інституційне поле (правове), та інвайро-ментальну економічну систему – це Фінляндія, Швеція, Данія, Норвегія, а також Німеччина, Австрія, Чехія, Франція, Польща і Естонія. Прикладами є щорічна Німецька оцінка сталості, закони дотримання сталого розвитку Швеції, аудит законів до ЦСР у Нідерландах.

Проаналізовано та зроблено висновки щодо ведення обліку Цілей сталого розвитку в Україні, його перспектив удосконалення: для цього необхідно розширити список показників, про які збирається інформація та щодо яких ведеться статистика. Зроблено висновки, що Україна досить сильно відстала з виконанням цілей сталого розвитку порівняно із Німеччиною та Польщею [2].

В умовах війни і екологічної агресії Україні важко націлити економіку на екологічну нейтральність, органічне землеробство, лісомеліорацію, але проводити трансформацію економіки і сільського господарства по шляху формування інвайро-ментальної економіки ми повинні [3]. Завдання України запозичувати досвід та імплементувати екологічне право країн ЄС.

Більшість країн світу, включаючи Україну під тиском війни і військової агресії та екоциду з боку агресора нині мають недостатні спроможності, щодо виконання завдань і досягнення ЦСР, як і багато спільнот та жителів планети ментально не готові сприймати екофілософську ментальність і діяти в руслі вимог часу.

«ВИРОБНИЦТВО, ТЕХНОЛОГІЇ, ІНЖЕНЕРІЯ»

Сталий розвиток територій – це цілісний підхід до територіального зростання, який балансує економічні, соціальні та екологічні цілі для задоволення поточних нинішні покоління, не загрожуючи майбутнім. Передбачає інтеграцію просторового планування територій із економічними, соціальними та екологічними аспектами для забезпечення збалансованого майбутнього. Дослідники вважають, що поглиблене вивчення взаємозв'язку між економікою, регіональною енергетикою та екологічною системою має велике значення для сталого розвитку територій регіону [4].

В Україні економічні аспекти регіонального рівня щодо використання земель в сільськогосподарському виробництві на прикладі Полтавської області мають негативні ознаки, табл. 1.

Таблиця 1. Використання земель сільськогосподарського призначення у Полтавській області за 2000-2024 р.р.

Назва	Площа, тис. га			Приріст показників, % (2024 до 2000 р.)
	2000 рік	2013 рік	2024 рік	
Сільськогосподарські угіддя	2186,5	2166,0	2233,0	2,1
Багаторічні насадження	12,5	8,8	6,1	-51,2
Посівні площі	1560	1302	1729	10,8
Кукурудза	340	402	528	55,3
Соняшник	163	251,2	384	135,6
Соя	80	192,8	285	256,3
Ріпак	2,0	8,1	47,0	2250,0
Багаторічні трави	109	35,0	26,9	-75,3
Озима пшениця	403	235	259	-35,7
Горох	18,0	6,5	9,4	-47,8

Результати досліджень показують, що зменшились площі посівів: озимої пшениці на 35,7 %; гороху на 47,8 %; багаторічних трав на 75,3 %; також зменшились площі багаторічних насаджень на 51,2 %.

Збільшились посівні площі на 10,8 %, що негативно впливає на розораність територій. Також збільшились площі посівів сільськогосподарських культур, які виснажують ґрунти: це площі кукурудзи збільшились на 55,3 %; соняшнику – на 135,6%; сої – на 256,3 %. Отже, орні землі Полтавщини знаходяться під величезним антропогенним тиском, де травопільні культури займають до 300 тис. гектарів площ, а соняшник, кукурудза, соя, ріпак більше 1100 тис. га.

В результаті паювання і подрібнення земель запасу для особистих сільськогосподарських товариств сформувалися дрібноземелля, черезсмузжя та далекопілля, що негативно впливає на сталий розвиток територій.

Отже, основними концептуальними засадами сталого розвитку на прикладі сільських територій територіальних громад є:

- розвиток на сільських територіях економічних систем, що розвиваються на підставі формування економічного обороту місцевих ресурсів;
- розвиток соціальних систем, зокрема місцевого самоврядування для формування соціально-організованого та відповідального громадянського суспільства на селі та формування відповідної соціальної інфраструктури;
- підвищення привабливості проживання населення на сільських територіях та розвиток транспортної інфраструктури;
- розвиток екологічної системи;
- забезпечення ефективного взаємофункціонування економічної, соціальної та екологічної систем;
- підвищення конкурентоспроможності сільських територій.

Таким чином, під сталим розвитком сільських територій доцільно розуміти стабільний розвиток сільського співтовариства, що забезпечує: підвищення ефективності сільської економіки; стабільне відтворення сільського населення; упорядкування інженерно-технічних та санітарно гігієнічних норм території; зайнятість сільського населення (як у сфері сільгоспвиробництва, так і альтернативних видах діяльності) і забезпечення середнього рівня доходів; підвищення рівня життя сільського населення і створення необхідних гідних умов життєзабезпечення; збереження культури і традицій; розбудову соціальної інфраструктури; раціональне та еколого безпечне використання ресурсів.

Очікується, що наміри громад щодо відбудови та ресурси для їх реалізації будуть різними. Якість програм, розроблених за відсутності методологій і рекомендацій, поза рамками бачення майбутнього повоєнного устрою, економіки та просторового розвитку територій, також буде різною.

Ідеалістичний сценарій перегляду сталого розвитку територій на практиці повинен захистити території від хаотичної забудови та ще більшого впливу на довкілля з екологічного аспекту.

У більш віддаленій перспективі Україна продовжить імплементацію Цілей сталого розвитку та ряду директив ЄС, а законодавчі передумови для цього мають бути сформовані вже зараз.

Література:

1. Панчишин Т., Вдовин М. (2023). Компоненти сталого розвитку територіальних громад та регіонів в умовах суспільно-політичних викликів. *Економіка та суспільство*, 50. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2379/2300>

2. Редько К., Мірошніченко В. (2022). Дослідження сталого розвитку в Україні: оцінка стану виконання цілей. *Підприємництво та інновації*. 22, 5-13. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/475/461>

3. Шарій Г., Одарюк Т., Шара С. (2024). Еволюція розвитку лісомеліоративного землекористування та відновлення поєзакисних лісових смуг у громадах. *Вісник ЛДУБЖ*, 30, 145-153.

4. Kang J., Zhang X., Zhu X., Zhang B. (2021). Ecological security pattern: A new idea for balancing regional development and ecological protection. A case study of the Jiaodong Peninsula, China. *Global Ecology and Conservation*, 26. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2351989421000226>

УДК 349.41:355.01

РОЗВИТОК ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УМОВАХ ВІЙНИ

Шарій Г.І., д.е.н., доцент

Карюк А.М., к.т.н., доцент

Національний університет «Полтавська Політехніка імені Юрія Кондратюка»
ab.Shariy_GI@nupp.edu.ua

Сучасні інститути і окремі інституції земельного законодавства України формують правові колізії, неоднозначне трактування, часто не мають прямої дії, та в разі їх порушення, правових наслідків.

За нинішніх земельних відносин у суспільстві формуються протестні настрої, звертається увага на соціальну несправедливість та корупційну складову, тіньовий обіг прав на землю та підпільну земельну економіку. В останні роки різко знижується природня родючість земель, зростає парцеляція, далекопілля, скорочуються площі меліорованих угідь, багаторічних та лісомеліоративних насаджень.